



ORGANİK KAYNAKLAR nedir?

Sürdürülebilir Ekonomi

Cem SEFEROĞLU

cem.seferoglu@dunya.com

Cop31 Mavi Bölge: Yan etkinlikler nelerdir?

COP31 Mavi Bölge Türkiye Pavilyonu için yan etkinlik başvuruları başladı. Antalya'da 9-20 Kasım 2026 tarihleri arasında gerçekleştirilecek organizasyona son başvuru tarihi 14 Ağustos 2026 olarak belirlenmiştir.

Peki Blue Zone Türkiye Pavilyonu'nda düzenlenen yan etkinlikler nelerdir?

COP31 Mavi Bölge Türkiye Pavilyonu'nda düzenlenen yan etkinlikler, paydaşlar arasında bilgi paylaşımını, uygulama deneyimlerinin alışverişini, kapasite geliştirmeyi ve iş birliğini desteklemek amacıyla tasarlanmış tamamlayıcı etkinliklerdir. Bu platformlar, kamu kurumları, uluslararası kuruluşlar, yerel yönetimler, özel sektör, akademi, sivil toplum ve diğer paydaşların, COP31 öncelikleriyle uyumlu çalışmalarını uluslararası bir kitleye sunmaları için resmi müzakere sürecinin dışında bir ortam sağlar.

Tanıtımdan ziyade uygulamanın önemi

Başvuruların kurumsal tanıtım veya ticari görünürlüğüne ötesine geçmesi beklenmektedir. Kamu yararına hizmet etmeyi amaçlayan somut, uygulama odaklı çalışmalar sunan tekliflere öncelik verilmektedir. Süreç şu şekilde ilerlemektedir.1-) Somut iklim eylemi; Genel niyet beyanlarından ziyade pratik çözümler, proje deneyimi ve ölçülebilir sonuçlar.2-) Politika ve finans: Uygulanabilecek ve ölçeklendirilebilecek politika katkıları, finansman modelleri ve yatırım yaklaşımları 3-) Teknoloji ve kapasite: Uluslararası katılıma açık teknoloji uygulamaları ve kapasite geliştirme yaklaşımları.

Oturlar nasıl yürütülmektedir.

A-) Moderatör de dâhil beş konuşmacıdan oluşacak B-) Dengeli kadro olması gerekiyor. Uluslararası bir konuşmacı, STK/sivil toplum temsilcisi ve cinsiyet eşitliği temsilci, artılar olarak değerlendirilmektedir C-) Oturların 60 dakika sürmesi beklenmektedir D -) Tüm oturumlar İngilizce olarak yapılmaktadır.

Ayrıca konu başlığının COP31'in tematik önceliklerinden biriyle uyumlu olması hem alaka düzeyini hem de ortaklık fırsatlarını artırır. Konu başlıkları şunlardan oluşabilir. 1-) Sıfır Atık 2-) Okyanuslar ve Denizler 3-) Gıda Güvenliği 4-) İklim Değişikliğine Dayanıklı Şehirler 5-) İklim Uygulama Köprüsü 6-) Gençlik ve Eğitim 7-) Yeşil Sanayileşme 8-) Temiz Enerjiye Geçiş 9-) Rio Synerji 10-) Dinamik ve Dayanıklı Sağlık Sistemleri

Seyahat ve konaklama masraflarını kim karşılıyor?

Seyahat, konaklama ve lojistik dahil olmak üzere ortaya çıkan tüm masraflar, başvuran kuruluşun sorumluluğundadır.

COP 30 yan etkinlik İklim Değişikliği Başkanlığı çalışması

Örneğin geçen yıl düzenlenen COP 30'da iklim değişikliği başkanlığı "Uyum Piyasaları ve Paris Anlaşması 6'ncı Madde: Ulusal ve Uluslararası Yaklaşımlar" konulu projesini açıklamıştır.

Bu yan etkinlik, ülkelerin etkili iklim eylemini desteklemek amacıyla karbon fiyatlandırma ve piyasa mekanizmalarını nasıl geliştirdiğini ele almaktadır. Türkiye'nin ulusal ETS kurma sürecindeki ilerlemesi ve Madde 6 stratejisi, Singapur'un karbon vergisi ve uluslararası karbon piyasalarındaki artan rolü ile Avrupa Birliği'nin iç ve uluslararası karbon piyasalarına ilişkin son politika güncellemeleri öne çıkan başlıklardır. Madde 6'nın işbirliği için yeni imkanlar sunması ve gönüllü karbon piyasalarının hızla dönüşmesiyle birlikte, oturum bu yaklaşımların güvenilir, şeffaf ve uygulanabilir emisyon azaltımlarına nasıl katkı sağlayabileceğini incelemektedir.

BİO SÖZLÜK

Organik kaynaklar, canlı kökenli veya biyolojik süreçler sonucu oluşan doğal hammaddelerdir. Tarımda kompost, hayvansal gübre, bitkisel artıklar ve biyolojik yan ürünler bu kaynaklara örnek verilebilir. Bu materyaller toprağın organik madde içeriğini artırarak sürdürülebilir üretim sistemlerine katkı sağlar.

sürdürülebilirlik

DÜNYA

20 Temmuz 2026 • Pazartesi



Hazırlayan:
Başak Nur
GÖKÇAM
s14

Küresel ısınma, caretta caretta yavru rotasını 25 yıl erkene çekti



Mehmet Hanifi GÜLEL
ANTALYA
mehmet.gulel@dunya.com

Küresel ısınmayla birlikte caretta caretta larının göç yollarının değiştiği ortaya çıktı. Miner Turtle Projesi kapsamında caretta caretta larına takılan uyduların takip cihazı sayesinde, bu kaplumbağalarının göç rotalarını değiştirdiği ve yapılan modellemeye göre bu değişimin 25 yıl öne çekildiği görüldü. 10 yıl önce yapılan modelleme, 2050 yılında küresel ısınmanın göç rotalarını değiştireceğini öngörüyordu. Ancak iki yıl önce takip cihazı takılan Gümüş adlı caretta caretta larının izlediği rota, değişimin hızını ortaya koydu. TÜPRAG, Ekolojik Araştırmalar Derneği (EKAD) ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü iş birliğiyle 2024 yılında hayata geçirilen Miner Turtle Projesi kapsamında, uydularla takip cihazı takılan iki yeni caretta caretta ları daha denize bırakıldı. Projede uydularla takip cihazı takılan caretta caretta ları Altın, Gümüş, Flora, Fauna'dan sonra İnci ve Mercan ile altıya çıktı. Proje, Türkiye'nin caretta caretta için birinci derece yuvalama alanlarından biri olan Antalya Kızılota kumsalında, deniz kaplumbağası popülasyonlarının araştırılması ve korunması amacıyla yürütülüyor. Proje, caretta caretta larının yuvalama alanlarının korunmasının yanı sıra deniz kaplumbağalarının göç rotaları, beslenme ve kışlama alanlarına ilişkin bilimsel veri üretmek için yürütülüyor. Bu yıl takılan takip cihazları yeni sürüm olmasından dolayı sıcaklık ölçümleri, dalgınlıkları ve dalgınlıkları gibi çok kapsamlı veriler toplanacak. Bugüne kadar uydularla takip cihazı takılan deniz kaplumbağalarında en aktif Gümüş, en yavaş ise Altın yer alıyor.

Gümüş 28 bin km yol kat etti Kızılota Ulusal Halk Plajı'nda düzenlenen etkinlikte, deniz kaplumbağalarının korunmasına yönelik bilimsel izleme çalışmaları, proje kapsamında elde edilen bulgular ve Akdeniz ekosisteminin önemine değinildi. Bugüne kadar projeden elde edilen veriler sonucunda küresel ısınmanın caretta caretta larının göç yollarını değiştirdiği ortaya çıktı. 2 yıl önce takip cihazı takılan Gümüş adlı caretta caretta ları, 10 yıl önce yapılan modelleme sonucunda 2050 yılında küresel ısınmanın göç rotalarını değiştireceği beklentisini 25 yıl erkene çekti. Daha önce toplanan veriler sonucunda yapılan modelleme ile kü-

Küresel ısınma deniz kaplumbağalarının göç yollarını değiştirdi. 10 yıl önce yapılan modellemeye göre 2050'de beklenen rota değişimi, 25 yıl erkene çekildi. Caretta caretta ları daha önce Akdeniz'de yaşamlarını sürdürürken, ısınan sularla beraber Karadeniz'e de yayılmaya başladılar. Araştırmalar, bin yavrudan sadece birinin hayatta kaldığını gösteriyor.

4.497

Kayıt altına alınan caretta caretta yuva sayısı

10.569

Yuva ağız kontrolleri ile kurtarılan yavru canlı sayısı



Turizmden korumaya büyük destek

Miner Turtle Projesi, yalnızca yuvalama alanlarının fiziksel olarak korunmasına değil, deniz kaplumbağalarının yaşam döngüsünün daha iyi anlaşılmasına da katkı sağlıyor. Uydularla takip cihazları sayesinde caretta caretta larının Akdeniz'deki göç rotaları izleniyor; elde edilen veriler, türlerin korunmasına yönelik bilimsel çalışmalar ve gelecek dönem planlamaları için temel oluşturuyor. 2024-2025 döneminde 3 bin 100 öğrenciye, 1 bin 450 turizm çalışanına ve 1 bin 900 yerli/yabancı turisti

biyoçeşitlilik eğitimleri ve farkındalık çalışmalarıyla ulaşıldı. Aynı dönemde 212 ulusal ve uluslararası gönüllü saha çalışmalarına katıldı. Antalya Belek'te bulunan oteller ile birlikte çalışılıyor ve bu oteller yuvalama döneminde ışıklarını kapatarak, kumsaldaki mobilyaları her akşam toplayarak kaplumbağalara güvenli hareket alanı açıyor.

Bin yavrudan sadece biri hayatta kalıyor

2024-2025 döneminde proje kapsamında 4 bin 497 caretta caretta yuvası ve 314 bin 867 yumurta kayıt altına alındı. Aynı dönemde 110 bin 19 yavrunun denize ulaşması sağlanırken, yuva içi ve yuva ağız kontrollerinde 10 bin 569 yavru canlı olarak kurtarıldı. 450 yuva koruma altına alındı. Bir caretta caretta üç yılda bir gelip üç ila dört yuva yapıp gidiyor. Bu da yıllık ortalama bir yuvaya denk geliyor. Her 1000 caretta caretta yavrusundan sadece biri erişkin boyuta ulaşarak, hayatta kaldığı tahmin ediliyor. Caretta caretta ları başta deniz anaları olmak üzere yengeçler, midye ve istiridye gibi yumuşakçalar ile deniz salyangozları ve küçük balıklar bulunur. Akdeniz'de yaşayan deniz kaplumbağalar, sadece bu denizde kalıyor ve başka yerlere gitmiyorlar. Akdeniz'in tamamında 1980'lerden başlayan koruma uygulamaları, ülkemizde 1988 yılında başlamış. Türkiye'de yapılan çalışmalar Akdeniz'in ekosistemin bütününe katkı sağlıyor. 2000'li yıllarda caretta caretta larının nesli kritik derecede tehlike altındaydı ama alınan koruma önlemleri bugün Akdeniz'de statüleri kritik derecede tehlikeden asgari endişe seviyesine geriledi. Ancak, bu asgari endişe duyulsa da korumanın devam etmesi gerektiği belirtiliyor.

İki yılda 110 binden fazla yavru denize ulaştırıldı

yaklaşımın en somut örneklerinden biri. Kızılota kumsalında yürütülen bilim temelli izleme ve koruma çalışmaları sayesinde iki yılda 110 binden fazla yavrunun denize ulaşmasına destek olduk. Uydularla izleme çalışmalarıyla da caretta caretta larının Akdeniz'deki yolculuklarını takip ederek bilimsel veri üretimine katkı sağlıyoruz. Bu proje, bizim için bir destek çalışmasının ötesinde; biyoçeşitliliği koruma, toplumsal farkındalığı artırma ve gelecek nesillere daha sağlıklı ekosistemler bırakma sorumluluğumuzun bir parçası dedi.

"Kızılota, kritik bir yuvalama alanı"

Kızılota kumsalının Akdeniz'deki deniz kaplumbağası popülasyonları açısından taşıdığı öneme değinilen Prof. Dr. Onur Candan, deniz kaplumbağaları, yalnızca tek bir türün korunması açısından değil, bağlı oldukları kıyı ve deniz ekosistemlerinin bütünlüğü açısından da büyük önem taşıdığını söyledi. Kızılota Kumsalı'nın caretta caretta ları için Türkiye'nin en önemli yuvalama alanlarından biri olduğunu kaydeden Candan, "Miner Turtle Projesi kapsamında yürüttüğümüz düzenli saha çalışmalarıyla hem bu alanın korunmasına hem de Akdeniz ölçeğinde bilimsel veri üretilesine katkı sağlıyoruz" ifadelerini kullandı.

TÜPRAG Sürdürülebilirlik Direktörü Jale Şakıyan Ateş, "Önce insan ve çevre, sonra madencilik" prensibiyle hareket ettiklerini aktardı. Sürdürülebilir ve sorumlu madencilik anlayışlarının yalnızca operasyon sahaları sınırlı görmediklerini ifade eden Ateş, "Faaliyet alanlarımızın ötesinde de doğal sermayeye uzun vadeli katkı sunmayı önemsiyoruz. EKAD ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü iş birliğiyle yürüttüğümüz Miner Turtle Projesi de bu

